buvo lydoma geležis. Grunto mėginių magnetinio imlumo tyrimų rezultatai rodo, jog geležis galėjo būti lydoma netoliese. Žemas magnetinis smulkios frakcijos uolienos, kuri vyravo saloje, imlumas 10 ir daugiau kartų išaugo ties tyrimų vieta. Magnetinio imlumo anomalijos paprastai siejamos su aukštos temperatūros, ugnies poveikiu, nors neatmestina galimybė, jog anomalijas galėjo sukelti grunte pasklidę erodavusių molio sienelių magnetiškai imlūs geležies junginiai.

Surinkta masinė medžiaga siejama su geležies gaivinimu iš balų rūdos, su kalvyste susijusių požymių nepastebėta. Sprendžiant pagal gausų varveklinį tekųjį šlaką, tai galėjusi būti šachtinė rudnelė su šlako duobe po žaizdru.

The Field Evaluation on the Island in Lake Aisetas

In 2015, at the newly discovered archaeological site on the island in Lake Aisetas (Molėtai District) a 10 m^2 trench was excavated, 34 boreholes made, and 119 soil samples collected for investigation (Fig. 1). A clay extraction site was determined to have existed at the investigation site. It consisted of irregularly-shaped pits, up to 2–2.5 m in diameter and up to 90 cm deep (from the present-day ground's surface) that had been dug in clayey ground (Fig. 2) and were interconnected by 'thresholds' dug more shallowly into the clay. The pits in the clay filled with whitish fine grained sand and silt, which contained abundant finds: 22 flint finds (Fig. 3), 30 sherds of hand built pottery (Fig. 4), 2 finds with a specific purpose (a small weight and a handstone (Fig. 7)), and over 135 kg of iron extraction related finds (Fig. 5). The finds are from different periods: the Mesolithic, Early Bronze Age, and 1st century AD. In extracting clay for the construction of bloomeries (?), the earlier horizons were disturbed and all of the finds were discovered jumbled together. Because no bloomery site was identified during the investigation and no charcoal was discovered, it remains unclear where the iron was smelted. The measurement of the magnetic susceptibility of the soil samples and the high anomalies recorded during the investigation show that iron could have been smelted nearby although the possibility should not be dismissed that the anomalies could have been caused by magnetically susceptible iron compounds from the clay walls, which have eroded and diffused into the soil. The collected bulk material is definitely connected the extraction of iron from bog ore but no smithery-related features were noticed. Judging from the abundance of tap slag, the installation could have been a shaft furnace with a slag pit underneath.

Vitalija Veževičienė,
Gintautas Rackevičius

Malūnų gatvė 4, 6 Vilniuje

Malūnų g. namo 4 teritorijoje (1 pav.) 2004 m. ištirti 6 šurfai. Kultūrinio sluoksnio storis visuose šurfuose buvo 2,1–2,5 m. 1,3–1,7 m gylyje tirti XVII a. susidarę sluoksniai su būdinga to meto medžiaga ir keramikos gamybos atliekomis bei keramikos išdegimo krosnies liekanomis (*ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 246–249, šurfai 3, 5). 2008, 2009 m. anksčiau ištirtų šurfų aplinkoje tyrinėtas 68 m^2 dydžio plotas demontuojamos šiluminės trasos vietoje. Kultūrinis sluoksnis čia buvo sunaikintas, rasta pavienių XVI–XX a. buitinės keramikos fragmentų, o sklypo PV dalyje tirti XVI–XVII a. grindinio ir medinio pastato fragmentai (*ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 404, 405).

1 pav. Malūnų g. 4 ir 6 tyrimų vietos 2015 m. V. Veževičienės brėž.

Fig. 1. The Malūnų St. 4 and 6 sites investigated in 2015

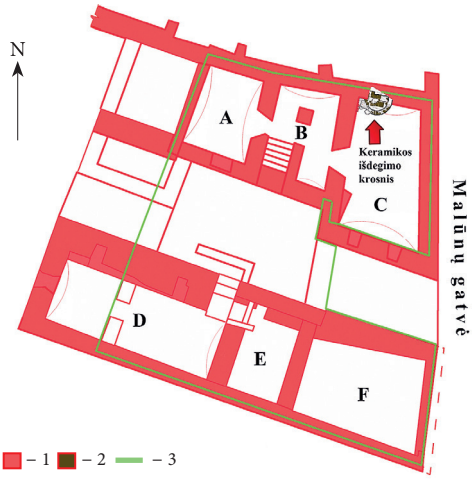

2 pav. Malūnų g. 4 namo išlikusių pamatinių dalių ir 2015 m. tyrimo ploto ribų schema: A, B, C, D – rūsiai; E, F – patalpų be rūsių pamatai; 1 – XVIII a. II pusė – XIX a. pradžia; 2 – XV a. II pusė; 3 – 2015 m. tyrimų plotas. V. Veževičienės brėž.

Fig. 2. Surviving foundation elements of the house at Malūnų St. 4 and a diagram of the boundaries of the area investigated in 2015: A, B, C, D – basements; E, F – foundations of rooms without a basement: 1 – second half of the 18th–early 19th century; 2 – second half of the 15th century; 3 – the area investigated in 2015

3 pav. 1808 m. Vilniaus plano fragmentas su pažymėtu Malūnų g. 4 namu.

Fig. 3. A fragment of an 1808 plan of Vilnius with the house at Malūnų St. 4 marked

2014 m. atlikti Malūnų g. 4 namo XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios Š korpuso pamatų liekanų detalieji tyrimai 125 m^2 plote (2:A–C pav.). Pradėjus valyti A, B ir C rūsių liekanas, vertingas kultūrinis sluoksnis nepasiektas. Atkastos Malūnų g. 4 namo XVIII a. II pusės – XIX a. pradžios P korpuso D rūsio V dalies pamatų liekanos, užpiltos 2004 m. (2:D pav.). Detaliai ištirtas 85 m^2 dydžio plotas Malūnų g. 4 namo V dalyje. Kultūrinio sluoksnio storis – 3–4,3 m. Jis formavosi XVI–XXI a. Surasti 539 radiniai. Ankstyviausiame XVI a. pradžios sluoksnyje pasitaikė tik pavienių XV a. keraminių indų fragmentų (*ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 421–424).

Negausūs Malūnų g. 4 namo ikonografiniai šaltiniai išsamiai aprašyti ankstesnių teritorijos tyrimų metu (*ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 421). Svarbiausia informacija mus pasiekia iš 1808 m. sudaryto Vilniaus plano. Čia pirmą kartą pavaizduotas mūrinis Malūnų g. 4 namas su vidiniu kiemu (3 pav.). Jo planinė struktūra nedaug pakito iki mūsų dienų.

2015 m. ištirtas 340 m^2 dydžio plotas Malūnų g. 4 namo R dalyje. XV a. II pusėje – XXI a. pradžioje susiformavusio kultūrinio sluoksnio storis siekė iki 3,5–4 m. Surasta 1593, XV–XIX a. radinių, XVII ir XIX a. monetų, XVI–XVII a. prekių plombų (4–9 pav.).

Rusvo žvyro su dideliais akmenimis sluoksnis suardymų nepažeistose vietose pasiekiamas ties H_{abs} 96,20–96,40 m altitudėmis. F patalpos tyrimų metu XVI a. iškastos duobės dugne įžemis pasiektas ties H_{abs} 96,00 m altitude, o D rūsio tyrimų metu ties H_{abs} 95,20 m altitude pasiektas antro geologinio sluoksnio – žalsvo smėlio paviršius (2:D; 10:4 pav.). D rūsys buvo užkastas du kartus 2004 ir 2014 m., todėl 2015 m. jis buvo atkasamas mechanizuotai. Tik jo PR kampe išliko XVIII a. II pusės – XIX a. pradžios pamato duobės sluoksnis su palyginti gerai išlikusiais XVII a. karniziniais kokliais.

Ankstyviausias, XV a. II pusės – XVI a. pradžios, virš įžemio susiformavęs juodos žemės su angliukais sluoksnis aptiktas ties H_{abs} 96,40–96,80 m altitudėmis. Jis išlikęs didžiojoje tyrimų ploto dalyje. Šio sluoksnio būdingiausi radiniai – XV a. puodai bangele puoštu kakleliu, ryškaus profilio pakraštėliai, taip pat vėlesni XVI a. pradžios puodai, kurių kaklelių angų pakraštėliai puošti atskirai prilipintu banguotu voleliu (4 pav.).

C rūsio tyrimų metu rasta XV a. II pusės keramikos išdegimo *krosnis* (11 pav.). Ji funkcionavo iki XV a. pabaigos – XVI a. pradžios. Krosnyje buvo degami puodyniniai kokliai apskrita, keturlapės rozetės ir keturkampe anga (11 pav.). Jos viršutinė dalis antrą kartą apardyta XVIII a. pabaigoje – XIX a. pradžioje, Malūnų g. 4 namo Š korpuso ir 6 namo statybos metu. Galima manyti, kad jos pakura buvusi Š pusėje.

4 pav. XV–XVI a. pradžios radiniai, puodų ir puodyninių koklių fragmentai. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 4. 15th–early 16th-century finds: fragments of pots and vessel stove tiles

0 5 cm

5 pav. XV a. plokštiniai kokliai. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 5. 15th-century panel stove tiles (Blattkacheln)

0 5 cm

6 pav. XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės koklio matrica ir tokios puošybos koklis. G. Rackevičiaus nuotr., B. Baliulevičiaus pieš. (A. Tautavičius, Vilniaus pilies kokliai (XVI–XVII a.), V., 1969, p. 41, 78 pav.)

Fig. 6. A stove tile matrix from the late 16th–first half of the 17th century and a stove tile the that decoration

Krosnies tyrimų metu surasta pavienių nuo aukštos temperatūros deformuotų puodyninių koklių. Jos sugriovimo sluoksniuose rasta palyginti gerai išlikusio XV a. II pusės – XVI a. pradžios puodo ir XIX–XX a. pradžios puodynės dalių (4, 9 pav.). Jos pakuroje nesurasta XVI a. datuojamų radinių. Tai patikslina ankstesnių tyrimų duomenis apie Malūnų g. 2–8 namų teritorijoje funkcionavusių keramikos gamybos dirbtuvių pradžią. Krosnies išorėje virš įžemio susiformavęs pirminis sluoksnis su negausiais XV a. II pusės keraminių indų fragmentais.

Vėlesnių suardymų nepaliestoje tyrimų ploto dalyje, ties H_{abs} 96,60–97,40 m altitudėmis aptiktas vandens suplautas iki 60 cm storio geltono smėlio sluoksnis su pilkos žemės intarpais be archeologinių radinių. Tik pagal jo stratigrafinę padėtį galima spėti, kad jis susiformavo XVI a. I pusėje (3 dešimtmetyje?). Tai paaiškintų, kodėl ankstesnių keramikos dirbtuvių teritorijos tyrimų metu XVI a. 3 dešimtmečiui būdingų renesansinių koklių čia surasti tik vienetai. Gretimoje Malūnų g. 6 namo teritorijoje XVI a. II ketvirčio krosnis surasta tik 2015 m. tyrimų metu. 2014 m. tirtoje namo V dalies teritorijoje toks sluoksnis nesusiformavo, jis plonėjo V kryptimi (10:7 pav.).

Keramikos dirbtuvių laikotarpį iliustruoja fragmentiškai išlikusi vidinio kiemo tyrimų metu surasta XVI a. vidurio – II pusės keramikos išdegimo krosnis (?). Jos paskirtis neaiški, nes sienų plytos krosnies vidinėje pusėje neapsilydžiusios nuo aukštos temperatūros. F patalpos tyrimų metu surastos dviejų XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios ir XVII a. krosnių padų fragmentai, ankstesnės krosnies aplinkoje surasta nemažai dubeninių koklių liekanų. Dar viena XVII a. keramikos degimo krosnis tirta po arkinės konstrukcijos pamato siena tarp E ir F patalpų. Jos aplinkoje surasta to laikotarpio plokštinio koklio matricos dalis (6 pav.). XVII a. krosnių didžioji dalis sunaikinta XVIII a. II pusėje – XIX a. pradžioje Malūnų g. 4 namo P korpuso statybos metu.

Tiriant XVIII a. pradžios sluoksnį, išlikusį žemiau Malūnų g. 4 namo kiemo paviršiaus, surastas XVII a. II pusės plokštinio koklio fragmentas, stipriai deformuotas keramikos degimo krosnyje, todėl neįmūrytas krosnyje (7 pav.).

Ankstesnėje mokslinėje literatūroje teigta, kad Malūnų gatvės namų 2–8 teritorijoje buvusios keramikos dirbtuvės funkcionavo iki

7 pav. XVI a. pabaigos – XVII a. I pusės radiniai, statybinė keramika. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 7. Finds from the late 16th–first half of the 17th century: structural ceramics

XVII a. vidurio. Galima manyti, kad pavieniai amatininkai tebedirbo ir 1654–1667 m. karo su Maskva metu, o gal ir vėliau.

Ties H_{abs} 97,50–97,90 m altitudėmis išlikę XVII a. sluoksniai, o ties H_{abs} 97,60–97,90 m ir 97,50–97,60 m altitudėmis fragmentiškai išlikę du – XVI a. pabaigos – XVII a. pradžios ir XVII a. vidurio (?) – akmenimis grįsti paviršiai, žemėjantys V kryptimi. Grindinių aplinkoje susiformavę XVI a. vidurio – XVII a. sluoksniai su būdingais to meto radiniais (7, 8 pav.). Čia

8 pav. XVI–XVII a. radiniai, buitinė keramika. E. Sereivos nuotr.

Fig. 8. 16th–17th-century finds: household pottery

rasta pavienių XV a. gotikinių plokštinių koklių fragmentų (5 pav.).

Aukščiau, ties H_{abs} 98,20–98,50 m altitudėmis, fragmentiškai išlikęs XVIII a. sluoksnis. XVII a. pabaigos – XVIII a. pradžios grįstas paviršius išlikęs tyrimų ploto V dalyje, ties H_{abs} 98,10–98,40 m altitudėmis. Virš jo rastas Jono Kazimiero šilingas. To paties grindinio fragmentas tirtas 2014 m. į V nuo tyrimų ploto (*ATL 2014 metais*, V., 2015, p. 422, 423).

Visiškai ištirti Malūnų g. 4 namo Š korpuso 3 rūsiai (A–C), taip pat P korpuso rūsys D ir patalpos E ir F (2, 10 pav.). XVIII a. II pusės – XIX a. pradžios P korpuso pamatinės dalies sienos mūrytos naudojant molio skiedinį. Tik nedaugelyje XIX a. pabaigoje – XX a. pradžioje remontų vietų ir D rūsio skliauto mūre naudotas kalkių skiedinys. Arkų sąramos mūrytos iš plytų arba akmenų. Tokio archajiško plytų ir akmenų rišimo būdo atsisakyta Š korpuso statybos metu. XVIII a. pabaigos – XIX a. pradžios Š korpuso statybos metu naudotos ir „plonosios“ klasicizmo epochai būdingos plytos. Visų rūsių sienų plytos ir akmenys rišti kalkių skiediniu, pamatinių arkų ir durų sąramos mūrytos tik iš plytų.

Nors statybos technika labai įvairi, galima manyti, kad abu namo korpusai statyti vienu metu; pagal statybos būdą galime teigti, kad namo P korpusas statytas šiek tiek anksčiau. Patalpos F siena, platėjanti V kryptimi, rodo, kad šioje vietoje dar P korpuso statybos metu buvo numatytas įvažiavimas nuo Malūnų gatvės į namo vidinį kiemą (2 pav.). Dėl nežymaus gatvės posūkio įvažiavimo vartų sienos turėjo būti lygiagrečios, o patalpos C rūsio ir F patalpos priešingos pamatų sienos liko nelygiagrečios.

Malūnų g. 4 kiemo didžioji viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis ties H_{abs} 98,50–99,50 m altitudėmis sunaikinta XX a. II pusės – XXI a.

9 pav. XIX–XX a. pradžios radiniai: puodynė ir karnizinis kampinis koklis. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 9. 19th–early 20th-century finds: a 'pot-shaped' stove tile (Topfkachel) and a corner cornice stove tile (Gesimskachel)

10 pav. Malūnų g. 4 namo teritorijos tyrimai:
1 – A rūsys, vaizdas iš Š; 2 – B rūsys, vaizdas iš P;
3 – C rūsys, vaizdas iš Š; 4 – D rūsys, vaizdas iš V;
5 – E patalpa, vaizdas iš V; 6 – F patalpa, vaizdas iš V;
7 – vidinis kiemas, vaizdas iš Š. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 10. The investigation on the grounds of the house at Malūnų St. 4: 1 – basement A, as seen from the N; 2 – basement B, as seen from the S; 3 – basement C, as seen from the N; 4 – basement D, as seen from the W; 5 – room E, as seen from the W; 6 – room F, as seen from the W; 7 – the inner courtyard, as seen from the N

11 pav. XV a. II pusės keramikos išdegimo krosnies liekanos. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 11. The remains of the pottery kiln from the second half of the 15th century

pradžios žemės kasimo darbų metu. Neišlikęs ir to laikotarpio paviršius.

Namo įvažiavimo vartų vietoje ateities kartoms paliktas netirtas 22 m² dydžio plotas (2 pav.). Ankstyviausios Malūnų g. 2–6 teritorijoje rastos krosnies liekanos pripažintos teritorijos vertingąja savybe, ji bus restauruojama ir eksponuojama jos radimo vietoje, C rūsyje (2, 10 pav.).

Malūnų g. namo 6 teritorijos archeologiniai tyrimai pradėti dar 2004 m. Tuo metu namo vidiniame kieme žvalgomųjų tyrimų metu ištirti 6 šurfai. Tirtas 1,4–2,5 m storio XVII–XVIII a. sluoksnis, rasta daug to meto daugiausia keraminių radinių, numizmatinės medžiagos, pavienių XIV a. pabaigos – XVI a. I pusės radinių, puodų šukių. Dalis keraminių radinių – gamybos brokas. XVII a. koklio matrica buvo susijusi su keramikos gamyba (*ATL 2004 metais*, V., 2006, p. 246–249).

Tais pačiais metais Malūnų g. 6 namo kieme detaliai ištirti 3 bendro 402 m² dydžio plotai, surasti 4146 radiniai. Centrinėje kiemo dalyje aptikta XVI a. IV ketvirčio – XVII a. vidurio stačiakampio plano keramikos išdegimo krosnies liekanų, R dalyje – dar dvi fragmentiškai išlikusios XVI a. krosnys (3 pav.). Tirtos XVIII a. pabaigos – XIX a. pastatų pamatų liekanos. Nustatyta, kad Užupio dalis tarp Vilnios upės ir Malūnų gatvės pradėta urbanizuoti XV a.

2008, 2009 m. tyrinėtos Malūnų g. 6 pastato vidaus patalpos ir kiemas bendrame 132 m² dydžio plote. Malūnų g. 6 namo patalpose ir sklypo centrinėje dalyje ištirtas 2,6–3 m storio XVI a. pabaigos – XX a. kultūrinis sluoksnis (*ATL 2008 metais*, V., 2009, p. 404, 405).

2015 m. rugsėjo mėnesį demontavus Malūnų g. 6 namo vidiniame kieme stovėjusį bokštinį kraną, artimiausioje jo aplinkoje detaliai ištirtas 7 m² plotas (1 pav.). Čia buvo tiki-

12 pav. Krosnies K1 vaizdas iš Š: 1 – 2004 m. L. Kvizikevičiaus nuotr.; 2 – 2015 m. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 12. Kiln K1, as seen from the N: 1 – in 2004; 2 – in 2015

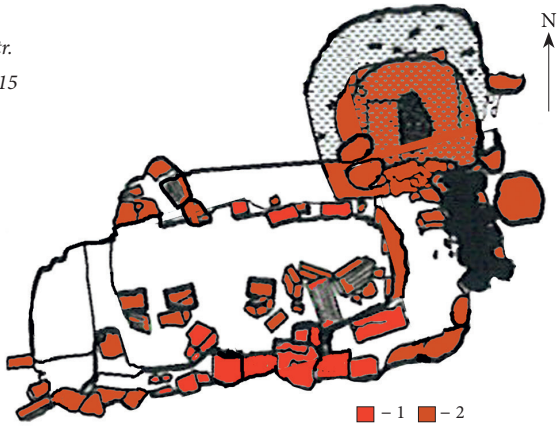

13 pav. 2004–2015 m. sunaikintos XVI a. keramikos išdegimo krosnių dalys: 1 – 2015 m. išlikusi krosnies K1 dalis; 2 – iki 2015 m. neišlikusios, 2004 m. tyrinėtų krosnių dalys. Schema pagal 2004 m. tyrimų metu surastų krosnių planą. R. Buitkaus brėž.

Fig. 13. The parts of the 16th-century pottery kilns destroyed during 2004–2015: 1 – the part of kiln K1 that survived until 2015; 2 – the parts of the kilns excavated in 2004 that did not survive until 2015. Diagram after the plan of the kiln discovered during the 2004 investigation

masi rasti dviejų dar 2004 m. tyrinėtų XVI a. keramikos išdegimo krosnių liekanų. Jas ketinta konservuoti ir eksponuoti namo vidinio kiemo požeminėje patalpoje, jų radimo vietoje.

Atidengus krosnių fragmentus nustatyta, kad per pastaruosius 10 metų jos labai sunyko (12 pav.). Tirto ploto Š dalyje, 3 m^2 dydžio plote iki pat įžemio tirtas 2004–2015 m. supiltinio pobūdžio sluoksnis, kuriame suversti 40–80 cm dydžio akmenys. 2004 m. čia buvusi artimo kvadratui plano XVI a. krosnis iki 2015 m. neišliko (13 pav.). Ji buvo visiškai sunaikinta žemės kasimo darbų metu nedalyvaujant archeologui.

Tirto ploto P dalyje 4 m^2 dydžio plote atidengus 2004 m. tirtos krosnies vietą, pasimatė vidurinė keramikos išdegimo *krosnies K1* P sienos dalis ir krosnies pado fragmentas. Jo paviršius lygintas rausvo atspalvio moliu, vie-

tomis nuo aukštos temperatūros įgavusiu gelsvą atspalvį (12:2; 13; 14:1 pav.). Tik iš 2004 m. duomenų buvo aišku, kad krosnis K1 buvo stačiakampio, orientuoto R–V kryptimi, plano, su pusiau apskrita R siena (12:1 pav.). Krosnies pakuros būta jos V pusėje. Iki 2015 m. tyrimų krosnies sienos ir viduje buvusių arkų liekanos neišliko (12:2; 13 pav.). Išlikusi krosnies P sienos dalis mūryta iš rausvos molio masės plytų – daugiausia nuolaužų ir pavienių renesansinių proporcijų plytų su išilginėmis braukomis. Plytos rištos rausvu moliu. Vidinėje krosnies dalyje jos apsilydžiusios, nuo aukštos temperatūros įgavusios gelsvą atspalvį. Išlikusi viena krosnies viduje buvusios arkos pamato liekanų plyta, priglausta prie krosnies P sienos.

Valant virš krosnies K1 pado fragmentiškai išlikusį apie 10–20 cm storio sluoksnį, rasta XVI a. dubeninių koklių keturkampe anga fragmentų, XVI a. II ketvirčio – vidurio apdegusio plokštinio koklio fragmentas. Išlikęs tik jo rėmelis, o plokštės puošyba neaiški, taip pat XVI a. smulkių virimo puodų, puodynių, kurių vidinė pusė padengta žalios spalvos glazūra dalys, dubens fragmentas. Daugelis virš krosnies K1 pakuros pado rastų radinių buvo deformuoti arba apdegę.

Tik atidengus krosnies K1 liekanas, ties jos nugriauta R siena pasimatė ankstesnės krosnies K2 sienų plytos (14:1 pav.). Abiejų krosnių R dalys buvo sunaikintos 2004–2015 m. laikotarpiu.

Krosnies K1 statybos metu, XVI a. viduryje, nurinkus krosnies K2 viršutinę dalį, virš jos susiformavo plonas, tik apie 50 cm sluoksnis. Galima manyti, kad krosnis šioje vietoje statyta nepraėjus ilgesniam laiko tarpui.

Išlikusi tik keramikos išdegimo *krosnies K2* V dalis yra pasagos formos plano (14 pav.). Jos sienos mūrytos iš pavienių rausvos molio masės gotikinių ir renesansinių proporcijų plytų su braukomis, daugiausia iš plytų nuolaužų, rištų rausvo atspalvio moliu. Jos santykinai geriau išlikusios P sienoje. Ši krosnies plytų siena papildomai apmūryta akmenimis, rištais moliu. Statant kitas sienas, be plytų, naudoti akmenys, jie sumūryti išlikusiuose krosnies kampuose. Krosnies viduje, šalia jos sienų buvusios arkos atramos mūrytos iš plytų, o plytų paviršiai apdegę ir apsilydę, nuo aukštos temperatūros įgavę gelsvą atspalvį. Krosnies pakuros būta neišlikusioje R sienoje.

Krosnies K2 viduje, virš 10 cm storio rausvo molio pado susiformavo 70 cm storio sluoks-

14 pav. XVI a. vidurio ir XVI a. II ketvirčio keramikos išdegimo krosnių K1 ir K2 liekanos: 1–3, 5 – vaizdas iš Š; 4 – vaizdas iš P. G. Rackevičiaus nuotr.

Fig. 14. The remains of kilns K1 and K2 from the mid-16th and second quarter of the 16th century: 1–3, 5 – as seen from the N; 4 – as seen from the S

niai. Du sluoksniai su keraminių dirbinių ir gamybos broko liekanomis „perskirti“ dviejų pelenų sluoksnių. Galima manyti, kad krosnis naudota ilgesnį laiko tarpą.

Statant krosnies P sieną panaudotas dubeninio koklio keturkampe anga fragmentas. Koklis brokuotas, ant jo sienelės lūžio nutekėjusi žalios spalvos glazūra, todėl jis kaip netinkamas naudoti koklinės krosnies statybai buvo įmūrytas į keramikos išdegimo krosnies sieną.

Krosnies K2 užpildo sluoksniuose rasta XVI a. dubeninių koklių fragmentų. Kai kurie kokliai deformuoti, jų vidus padengtas žalios spalvos glazūra. Taip pat rasti du smulkūs apdegę XVI a. II ketvirčio plokštinių koklių fragmentai. Jų plokščių reljefinė puošyba neaiški. Dauguma buitinių keraminių indų priskirtini XVI a. laikotarpiui. Tai keptuvės kojelės, vazono, puodų, puodynių, kurių vidus padengtas žalios spalvos glazūra, liekanos, pasitaikė ir vienas XV a. II pusės puodo pakraštėlio, kurio kaklelis puoštas bangelės ornamentu, fragmentas.

Pirminiame virš krosnies K2 pado ir pelenų sluoksnio susiformavusiame sluoksnyje rasta XVI a. dubeninių koklių keturkampe anga fragmentų, XVI a. II ketvirčio apdegusio plokštinio koklio, puošto rozete, nepadengto glazūra, fragmentas (15:3 pav.), kiti kokliai blogiau išlikę, taip pat XVI a. nepadengtų glazūra puodų dalys.

Tik pagal vienintelį XV a. puodo pakraštėlį, XVI a. II ketvirtyje atsitiktinai patekusį į krosnies K2 vidų, galima spėti, kad ankstyviausias kultūrinis sluoksnis krosnių liekanų aplinkoje pradėjo formuotis XV a. II pusėje – XVI a. pradžioje, tačiau vėlesnių žemės kasimo darbų metu buvo sunaikintas.

Pagal krosnies K2 statyboje naudotas medžiagas, statybos techniką, stratigrafinę padėtį ir XVI a. II ketvirčio (3 dešimtmečio?) plokštinio kvadratinio koklio, puošto tarsi pagal laikrodžio rodyklę besisukančios įgaubtos rozetės reljefu fragmentą, rastą virš krosnies pado, galima manyti, kad krosnis K2 statyta XVI a. II ketvirtyje (3 dešimtmetyje?), ir naudota iki XVI a. vidurio. Tuo metu buvo nuardyta krosnies viršutinė dalis.

Kokliai, kurių plokštės puoštos analogiškomis rozetėmis, žinomi iš ankstesnių Vilniaus

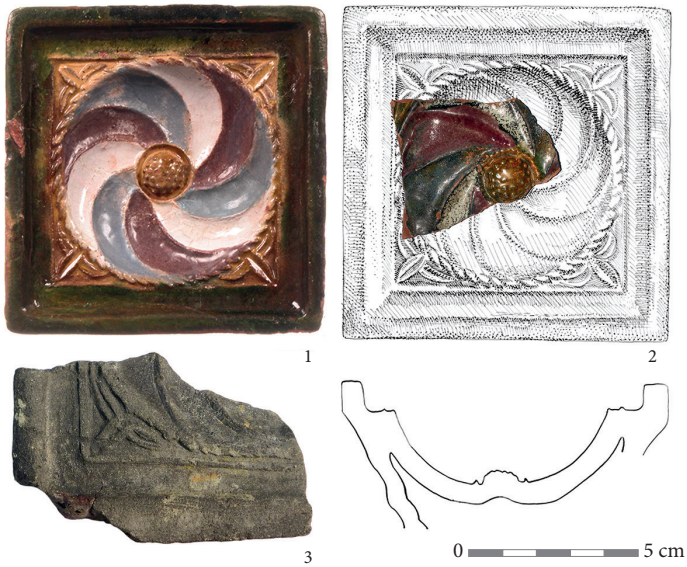

15 pav. XVI a. II ketvirčio (3 dešimtmečio?) plokštiniai kvadratiniai kokliai, puošti įgaubtos, tarsi pagal laikrodžio rodyklę besisukančios rozetės reljefu: 1 – Katedros aikštė 4, E. Ožalas, 2000 m., V. Abramausko nuotr.; 2 – Daukanto aikštė 3/8, D. Luchtanienė, 1995 m., Rackevičiaus nuotr., A. Mizgirienės pieš.; 3 – Malūnų g. 6, V. Veževičienė, 2015 m., E. Sereivos nuotr.

Fig. 15. Square panel stove tiles from the second quarter of the 16th century (third decade?) that are decorated with a concave relief of a rosette that appears to be swirling clockwise: 1 – Katedros sq. 4; 2 – Daukanto sq. 3/8; 3 – Malūnų St. 6

miesto S. Daukanto g. 3/8, Šv. Ignoto g. 9, Katedros aikštės 4 namų teritorijų tyrimų (15 pav.). Panašūs kiek mažesnių matmenų kokliai, puošti analogiška, tačiau tarsi prieš laikrodžio rodyklę besisukančia rozete, yra žinomi iš ankstesnių Augustijonų g. 6, 8, Daukanto g. 3/8 tyrimų (G. Rackevičius, *Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Valdovų rūmai Vilniuje. XVI a. koklinių krosnių rekonstrukcija. XVI a. koklių katalogas*, V., 2012, p. 156, 163, 264, tipas I/26:1; 153, 154, 157).

Tik pagal krosnies K1 stratigrafiją galima spėti, kad ji statyta XVI a. viduryje (4–5 dešimtmečiais?). 2004 m. tyrimų metu krosnis datuota kiek plačiau – XVI a.

Didesnė krosnies K1 ir krosnies K2 liekanų dalis buvo sunaikinta 2004–2015 m. laikotarpiu įvairių žemės kasimo, krano montavimo ir požeminių patalpų įrengimo metu.

Tyrimų metu surasti 56 XV–XVI a. radiniai, buitinės keramikos ir koklių fragmentų, gamybos brokas. Ištirtas 1,2–1,3 m storio XVI ir XXI a. pradžios kultūrinis sluoksnis.

Malūnų St. 4, 6, Vilnius

In 2015, 340 m^2 were excavated in the E part of the house at Malūnų St. 4.

The cultural layer that formed during the second half of the 15th–early 21st century was up to 3.5–4 m thick. 1593 15th–19th-century finds, 17th and 19th-century coins, and 16th–17th-century merchandise seals were discovered (Figs. 1–9).

Based on the earlier investigations on the grounds of the homes at Malūnų St. 2–6, it was known that during the 16th–mid-17th centuries a craftsmen quarter existed at this location, the majority of the finds from this area being connected with pottery production (Figs. 10–11). In 2015, the remains of a mid-15th-century pottery kiln and a deformed stove tile from the second half of the 17th century were discovered during the investigation of basement C. These finds allowed the data from the earliest investigation of the area to be revised.

In September 2015, 7 m^2 were excavated in the inner courtyard of the house at Malūnų St. 6 (Fig. 1). 56 15th–16th-century finds were discovered and a 1.2–1.3 m thick cultural layer from the 16th and 21st centuries was investigated.

The remains of two 16th-century pottery kilns excavated in 2004 were expected to be found there. There was a desire to preserve them and their discovery site and to display them in an underground room in the inner courtyard.

After unearthing the remains of the 16th-century kiln, it was determined that during the previous ten years, it had changed significantly, i.e. had deteriorated (Fig. 12).

In the N part of the excavated area, the 2004–2015 fill layer was excavated down to natural soil. The remains of the nearly square, 16th-century pottery kiln that had existed there in 2004 had been completely destroyed by unauthorised earthwork prior to the start of the investigation (Fig. 13).

In the S part of the area, after unearthing the kiln site investigated in 2004, the wall and the remains of the pad of mid-16th-century pottery kiln K1, which had not survived completely, was seen; kiln K2, which was under it, dated to the second quarter of the 16th century, and had survived fragmentally, was also investigated (Figs. 13–15).